

RAN-2108

First Year B. A. External Examination

March / April - 2019

Core Course : Sanskrit : Paper - II

॥ संस्कृत रूपक, गद्यसाहित्य एवं व्याकरण ॥

॥ कृति: - दण्डिकृत दशकुमारचरितम् - उच्छवास: षष्ठः एवं भासकृत उरुभङ्गम् ॥

Time: 3 Hours]

[Total Marks: 100

સૂચના : / Instructions

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the details of signs on your answer book

Name of the Examination:

First Year B. A. External

Name of the Subject :

Core Course : Sanskrit : Paper - II

Subject Code No.:

2 1 0 8

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

૧. (અ) ટૂંકમાં જવાબ આપો (ગમે તે પાંચ)

૧૦

1. (a) Answer briefly. (any five)

10

(૧) ભાસ સમસ્યા એટલે શું?

(1) What is the problem of Bhasa?

(૨) મહાભારતના અઠાર પર્વોના નામ લખો.

(2) Name Eighteen of the 'પર્વા:' of the Mahabharata.

(૩) મિત્રગુપ્ત વીણા વગાડી રહેલા યુવકને શું પૂછે છે?

(3) What does the 'મિત્રગુપ્ત' ask the youth playing upon the lyre?

(૪) કવિ દંડીના સાહિત્ય શાસ્ત્રના ગ્રંથનું નામ જણાવો, તથા દંડી સાહિત્યમાં કઈ વિશેષતા માટે જાણીતા છે?

(4) Give the name of Kavi Dandi's work on poetics, for which peculiarity Kavi Dandi is famous?

- (૫) મિત્રગુપ્ત કન્દુકોત્સવમાં કન્દુકાવતીને જોઈને શું વિચારવા લાગ્યો?
- (5) What did Mitragupta think on seeing Kandulkavati in Kandukotsav?
- (૬) દંડીના કયા ત્રણ પ્રબંધો માનવામાં આવે છે?
- (6) Which three prabandhas are supposed to be written by Dandi?
- (૭) ભાસના રુપકોનું નામ સહિત કથાવસ્તુ અનુસાર વર્ગીકરણ કરો.
- (7) Classify the Rupakas of Bhasa according to their titles and Plots.

૧. (બ) રૂપો ઓળખાવો. ૧૦

1. (b) Identify Grammatical form: 10

- (૧) અસ્માકમ્
- (૨) તસ્મૈ
- (૩) મે
- (૪) યા:
- (૫) હરિણા

૨. (અ) અનુવાદ કરો. (ગમે તે બે) ૧૦

2. (a) Translate. (any two) 10

- (1) છલબલદલિતોરુઃ કૌરવેન્દ્રો ન ચાહં
શિથિલાવિફલશસ્ત્રઃ સૂતપુત્રો ન ચાહમ્।
ઇહ તુ વિજયભૂમૌ દ્રષ્ટમઘોઘતાસ્રઃ
સરભસહમેકો દ્રોણપુત્રઃ સ્થિતોઽસ્મિ॥
- (2) યત્કૃષ્ટા કરનિગ્રહાશ્ચિતકચા ઘૂતે તદા દ્રૌપદી
યદ્ બાલોઽપિ હતસ્તદા રણમુખે પુત્રોઽભિમન્યુઃ પુનઃ।
અક્ષવ્યાજજિતા વનં વનમૃગૈર્યત્ પાણ્ડવાઃ સંશ્રિતાઃ
નન્વલ્પં મયિ તૈઃ કૃતં વિમૃશ ભો દર્પાહતૈઃ દીક્ષિતૈઃ॥
- (3) વીર્યાકરઃ સુતશતઃ પ્રવિભક્ત
ચક્ષુઃ દર્પોઘતઃ કનકયૂપવિલમ્બબાહુઃ।
સૃષ્ટો દિવં ત્રિદિવરક્ષણજાતશઙ્કૈઃ
દેવૈરાતિતિમિરાઞ્જાલિ તાડિતાક્ષઃ॥
- (4) એકાગ્રાઙ્ગુલિ ધરિતોન્નતમુખો વ્યાસઃ સ્થિતો વિસ્મિતઃ
દૈન્યં યાતિ યુધિષ્ઠિરોઽત્ર વિદુરો બાષ્પાકુલાક્ષઃ સ્થિતઃ।
સ્પૃષ્ટં ગાણ્ડિવમર્જુનેન ગગનં કૃષ્ણં સમુદ્ધીક્ષતે
શણ્યપ્રીતતયા હલં ભ્રમયતે રામો રણપ્રેક્ષકઃ॥

૨. (બ) સસંદર્ભ સમજાવો. (ગમે તે બે) ૧૦
2. (b) Explain reference to the context. (any two) 10
- (1) વિનાભિષેકં રાજાત્વં વિપ્રોક્તૈર્વચનૈર્ભવ।
- (2) વયં ચૈવંભૂતા ગુરુસુતધનુર્મશ્ચતુ ભવાન્।
- (3) હૃષ્ટા શિવાઃ રથમુખાદવતારયન્તિ।
- (4) ભો રામ ! નાહં જિતઃ।
૩. (અ) અનુવાદ કરો. (ગમે તે બે) ૧૦
3. (a) Translate. (any two) 10
- (1) નિર્ભયેન ચ મયા સોઽભ્યધીયત। ‘સૌમ્ય સોઽહમસ્મિ દ્વિજન્મા શત્રુહસ્તાદર્ણવમ્, અર્ણવાદ્યવનનાવમ્, યવનનાવાશ્ચિત્રગ્રાવાણમેનં પર્વતપ્રવરં આગતા યદ્રચ્છયાસ્મિન્સરસિ વિશ્રાન્તઃ। ભદ્રં તવ ‘ઇતિ। સોઽબ્રૂત। ‘ન ચેદ્ બ્રવીષિ પ્રશ્નનાનશ્નામિ ત્વામ્ ‘ઇતિ। મયોક્તમ્ - ‘પૃચ્છા તાવદ્ ભવતુ’ ઇતિ। અથાવયોઃ એકયા આર્યયા આસીત્સંલાપઃ।
- કિં ક્રૂરં સ્ત્રી હૃદયં, કિં ગૃહિણઃ પ્રિયહિતાય દારગુણાઃ।
- કઃ કામઃ સઙ્કલ્પઃ, કિં દુષ્કર સાધનં પ્રજ્ઞા।।
- (2) સઃ અપિ આચચક્ષે - દેવ, સોઽહમપિ સુહૃત્સાધારણભ્રમણ કારણઃ સુહૃદેષુ દામલિપ્તાદ્વયસ્ય નગરસ્ય બાહ્યોદ્યાને મહાન્તમુત્સવસમાજમાલોકયમ્ । તત્ર ક્વચિદ્ અતિમુક્તલતામણ્ડપે કમપિ વીણાવાદેનાત્માનમુત્કળિતં યુવાનમદ્રાક્ષમ્। અપ્રાક્ષં ચ “ભદ્ર કો નામાયમુત્સવઃ કિમર્થ વા સમારબ્ધઃ કેન વા નિમિત્તેન ઉત્સવમનાદ્રત્ય એકાન્તે ભવાનુત્કળિત ઇવ પરિવાદિનીદ્વિતીયસ્તિષ્ઠતિ? ઇતિ।” સઃ અભ્યધત્ - સૌમ્ય, સુહૃપતિ તુઙ્ગધન્વા અનપત્યઃ।
- (3) અસ્તિ ત્રિગર્તો નામ જનપદઃ। તત્રાસન્ગૃહિણસ્ત્રયઃ સ્ફીતસારધનાઃ સોદર્યાઃ ધનક - ધાન્યક ધન્યકારખ્યાઃ । તેષુ જીવત્સુ નવવર્ષ વર્ષાણિ દ્વાદશ દશશતાક્ષઃ, ક્ષીણસારં સસ્યમ્ ઔષધ્યાઃ વન્ધ્યાઃ ન ફલવન્તો વનસ્પતયઃ ક્લીબા મેઘાઃ, ક્ષીણસ્ત્રોતસઃ સ્રવન્ત્યઃ, પઙ્ક શેષાણિ પલ્વલાનિ, વિરલીભૂતં કન્દમૂલફલમ્ અવહીનાઃ કથાઃ। ગલિતાઃ કલ્યાણોત્સવક્રિયાઃ બહૂલિભૂતાનિ તસ્કરકુલાનિ, અન્યોન્યભક્ષયન્ પ્રજાઃ શૂન્યીભૂતાનિ નગરગ્રામર્ષવટપુટ ભેદનનાદિનિ।
- (4) પરિતુષ્ટશ્ચ વિધિવદુપયમ્ય કન્યાં નિન્યે। નીત્વા એતદનપેક્ષઃ કામપિ ગણિકામવરોધમકરોત્। તામપ્યસૌ પ્રિયસખીમ્ ઇવ ઉપાચરત। પતિં ચ મુક્ત તન્દ્રા પર્યચરત્ । ગૃહકાર્યાણિ ચાહીનમન્વતિષ્ઠત્। પરિજનં ચ દાક્ષિણ્યનિધિઃ આત્માધીનમકરોત્। તદ્ગુણવશીકૃતશ્ચ ભર્તા સર્વમેવ કુટુમ્બં તદાયત્તમેવ કૃત્વા તદેકાધીનજીવિતશરીસ્ત્રિવર્ગ નિર્વિવેશ। તદ્ બ્રવીમિ - ‘ગૃહિણઃ પ્રિય હિતાય દારગુણાઃ’ ઇતિ।

૩. (બ) સસંદર્ભ સમજાવો. (ગમે તે બે) ૧૦
૩. (b) Explain reference to the context. (any two) 10
- (1) सचोत्सवः कन्दुकोत्सवनामात्सु।
- (2) तद् ब्रवीमि कामो नाम सङ्कल्पः।
- (3) एष हि देवता समादिष्टो विधिः।
- (4) तद् ब्रवीमि स्त्री हृदयं क्रूरम्।
૪. “ઝરુભઙ્ગમ્” રુપકનો કથાસાર તમારા શબ્દોમાં લખો. ૨૦
4. Summarise the content of “ઝરુભઙ્ગમ્” in your own words. 20

અથવા / OR

૪. ‘દશકુમારચરિતમ્’ ઉચ્છ્વાસ છટ્ટાના આધારે દંડીની વાર્તાકાર તરીકેની સિદ્ધિઓ અને મર્યાદાઓનું નિરુપણ કરો. ૨૦
4. Bring out the merits and demerits Dandi's narrative art on the basis of ‘દશકુમારચરિતમ્’ 20
૫. વિવેચનાત્મક નોંધ લખો: (ગમે તે બે) ૨૦
5. Write critical notes: (any two) 20
- (1) नितम्बवतीवृत्तान्तः।
- (2) गोमिनीवृत्तान्तः।
- (3) युद्धभूमिवर्णनम्।
- (4) दुर्योधन - अश्वत्थामा संवाद
- (4) Dialogue between Duryodhana and Ashwatthama.